

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR XII.

Cena lista \$4.00 Entered as second-class matter January 25, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., petek, 9. maja (May 9) 1919.

Subscription \$4.00 Yearly STEV.—NUMBER 110.

Published and distributed under permit (No. 146) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

VELIKA ČETVORICA PRIPRAVLJA POGOJE ZA NEMŠKO AVSTRIJO.

Wilson še ni odobril italijanskega kompromisa. Nemci priznavajo poraz, toda zahtevajo doslednost Wilsonovih načel. Ententa si je razdelila nemške kolonije. Kitajska grozi, da ne bo podpisala. Prvi odnevi iz Berlina; v narodni skupščini predlagajo zvezo z Rusijo.

Pariz, 8. maja. — Nemški delegati v Versaillesu zbirajojo in razmotrijo mirovne pogoje, ki so jih dobili včeraj. Pogoda je bila že včeraj popoldne poslana nemški vladai po posebnem kurirju, ki je odpotoval z eroplantom v Weimar. Razume se, da je pogoda že v rokah voditeljev nemške republike. Razen pogode so nemški delegati odpisali več dolgih depeš v Weimar in Berlin.

Velika četvorica se je pričela danes baviti z mirovnimi pogoji za Nemško Avstrijo. Seja se je vrnila v pariški "Beli hiši". Kot poročajo, je predsednik predložil več kakor sto, na pisninem stroju popisanih listov, ki vsebujejo njegove sugestije in ideje glede na teritorialna in druga vprašanja Nemške Avstrijе.

Obenem se poroča, da Wilson ni zadovoljen z italijanskim kompromisom, v smislu katerega bi bila Reka svobodna luka le stiri leta; Wilson ni odobril tega kompromisa.

Upajajo, da bodo nemško avstrijski problemi rešeni v enem tednu in potem pride na vrsto Bolgarska in Turčija. Amerikani bili v vojnici z Bolgarsko ne s Turčijo; z kljub temu se bo udeležila mirovnih razpravljanj v kolikor se tičajo ameriških interesov.

Iz Ženeve poročajo, da je delegacija Nemške Avstrijе že v Švici in čaka dneva, ko bo smela odrediti v Versailles. Vodilne glave delegacije so dr. Klein, profesor Lamarsch, profesor Lahn, Pfleider, Lindemann in Steiniger.

Italijanski delegat, ki so včeraj prihiteli v Versailles zadnji opis pred izročitvijo pogodbe Nemcem, so dnes videti zelo za poseni. Orlando je že imel konferenco z Wilsonom odkar je prišel nazaj v Pariz.

Wilson je prejel mnogo cestik, ker je dosegel, da je prišel kovnati lige narodov v mirovno pozidbo. Ko se je Wilson včeraj po podne vrnjal iz Versailles v Pariz, so ga med potjo pozdravljale celice minoice ljudi, toda on je bil zelo zamisljen. Gotoj je premljeval besede, ki jih je izgovoril predstavnik nemške delegacije v palaci Trianon. Ko so držali Wilsona pred odhodom iz Versailles, da so Nemci pripravljali sprejeti mirovna načela, ni rekli nič, temveč te skromnjej z ramami, kakor da mu je vseeno.

Berlin, 8. maja. — V Nemčiji se že slišati prve odnove tečajev zborovanja v Versaillesu. Richter, eden voditeljev sočinjene stranke (večinstvo frakcij), ki je dnes zahteval v narodu vspomin, da nemški vladai takoj vstane premirje z boljevščiko vla do v Moskvi in stopi zvezo s sojetščino voditeljev Rusije. Veliki nemški časopis je odobrav načrt.

Nemci zahtevajo Wilsonov mir. Versailles, 8. maja. — Ali bo Nemčija podpisala? To je zdaj vprašanje, ki potuje od ust do ust.

Iz vojaškega načrta nemški delegatov v palaci Trianon se sliši, da bo nova Nemčija počasno prečakati medtem, da podpiše mirovno pozidbo z boljevščiko vla do. Nemčija je na vsej ravni sej na nagovor. Nemški siedi im kratkem govorom.

Gospodje pooblaščeni Nemci. Za gospodarsko in vojno vrednost sreči se sliši, da bo nova Nemčija počasno prečakati medtem, da podpiše mirovno pozidbo z boljevščiko vla do. Nemčija je na vsej ravni sej na nagovor. Nemški siedi im kratkem govorom.

(Dalej na 2 str., 1. kol.)

MIROVNA POGODBA.

Nemčija izgubi v Evropi 43,747 kvadratnih milij ogromja, v kolonijah pa 1,027,820 milij, skupaj 1,071,567 milij.

Mirovna pogodba, katero je dobila Nemčija v sredo v Versaillesu, je največji dokument te vrste, kar jih poznava zgodovina. Šteje okroglo 80,000 besed in tiskana je v obliku debele knjige in sicer paralelno na vseki strani v angleškem in francoskem jeziku. Knjiga, ki je razdeljena v 15 poglavij, predstavlja delo najboljih tehničnih ekspertov, ki so s pomočjo nekrajnih komisij delali nepraviloma zadnje štiri meseca. Pogoda se ni bila objavljena v celoti, pač pa le oficijelni sumarji ali obširnejši pregled vseh točk, ki je bil prečitan na plenarnih sejnah zavezniške konference in na sejstku z Nemci v Versaillesu. Iz tega sumarja povzemamo sledeče glavne stvari:

Na prvem mestu pogodbe je "Predgovor," ki se glasi, da na eni strani so Združene države, Velika Britanija, Francija, Italija in Japonska, kot pet zavezniških in pridruženih velesil in dalje so tem velesilom pridružene Belgija, Bolivija, Brazilija, Kitajska, Kuba, Ekvador, Grška, Gvatemala, Hajti, Hidžaz (Arabija), Honduras, Liberija, Nikaragua, Panama, Peruvija, Poljska, Portugalska, Rumunija, Srbija, Siam, Čehoslovakijska in Urugvaj dočim je na drugi strani Nemčija.

Nato se nadaljuje: Z ozirom na to, da je tedaj nemška cesarska vlada naprosila pet zavezniških in pridruženih držav za premirje dne 11. novembra 1918 z namenom, da se sklene mir, iz ker so zavezniški in pridružene države enako želele, da se konča vojna, ki izvira iz vojne napovedi Avstro-Ogrske Srbiji dne 28. julija 1914, vojne napovedi Nemčije proti Rusiji 1. avgusta 1914, vojne napovedi proti Franciji 3. avgusta 1914 in iz invazije Belgije, ter da se sklene trajni mir. V to svrhu so pooblaščeni zavezniški in pridruženi držav sprejeti in predložili mirovne pogoje in kadar stopijo pogoji v veljavjo, prenehajo sovražnosti in vse omenjene države obnovijo oficijelne stike z Nemčijo.

Prvo poglavje.

V prvem poglavju je ustava lige narodov, ki nalaga državam mnoge specilne dolžnosti poleg splošnih. Liga nadzoruje Nemčijo in ima vsak čas pravico poklicati Nemčijo na odgovor, če bo kršila nevratalni pas na desni strani Rene. Liga imenuje tri izmed petih članov komisije, ki bo u pravljala Saarsko dolino; dalje imenuje komisarja za mesto Danzig (Gdańsk) in uredila bo pogodbe med svobodnim mestom Danzicom, Poljsko in Nemčijo; naranžira bo mandatorni sistem za upravo nemških kolonij in izvedla plebiscit prebivalstva v krajih nemško-belgijske meje dobiti Saar, Slezvig-Holštajn in vzhodni ter zapadni Prusiji. Na dalje bo liga reševala gotove gospodarske in finančne probleme Danziga, Poljske in Nemčije.

Drugo poglavje.

Sledi sumarij ustave lige narodov, njene funkcije, sekretarijat, mednarodna zbornica in mednarodni svet, dolobe za preprečitev hudočnih konfliktov, uveljavljanje pogodb in splošne dolobe.

Tretje poglavje.

NEMŠKE MEJE — Nemčija odstopi Franciji Alzacio in Loreno, 5.600 stirsajskih milij in Belgiji dva majhna distrikta med Luksemburgom in Holandijo, ki merita 382 stirsajskih milij.

Toda Nemčija ni samozakrivljena v vojni. Vsa sreča država zna za dejavnost držav, ki jih najbolj se delavljajo oblažujejo. Ne bom nikdar pregegle proti pregradam, ki opozarjam na to. Kadarka zahtevate odškodnino, ne pozlastite mi premirje. Vzelov vas je šest tednov, predsto smo ga dobitili in

(Dalej na 2 str., 2. kol.)

SOTORI-STANOVANJE ZA PROLETARIJAT.

Profitarski hišni posestniki igrajo svojo igro dalje.

LEGISLATURA NAJ ODLOČI.

New York, N. Y. — Visoke stanarine so povzročile, da ljudstvo prebiva v šotorih, v barakah in cerkvah, kjer župan ne more legalno potom prisiliti profitarskih hišnih posestnikov, da znažajo stanarinu.

Komisar Hirshfield je sicer zagrozil, da povlaže davek profitarskim hišnim posestnikom v porečiji s stanarinom, ki jo pobirajo od strank. Tudi to sredstvo ne more zadržati hišnih posestnikov, da ne bi povlačili stanarine. Če se na pr. povlaže davek, lahko hišni posestniki povlačajo stanarinu. Ta igra se lahko ponavljajo, dokler ne bo stanarna tako visoka, da jo sploh nihče ne bo mogel plačati. V minotem tednu so zasišali hišne posestnike in stranke. Zaslivanje se je vrnilo pred odsekom občinskega zastopa za ljudski blagostan. Sprejeta je bila rezolucija, da se naj sklice legistatura k izrednemu zasedanju.

Nathan Hirsh, hišni posestnik in zemljiščni trgovec, ki je predsednik županovega odbora, je izjavil, da bo lahko 1.200 na cesto postavljenih družin prebilovalo v metodistovskih cerkvah. Te žrtve hišnoposestnika profitarsva bodo sedaj imeli zadoščenje, da bodo lahko ob nedeljah poslušale metodistovske pridrige, čeprav ne pripadajo tej cerkvi. Iz zdravstvenih ozirov se ne more nihče strinjati, da bi ljudstvo prebivalo v cerkvah, kjer cerkev niso bile zgrajene, da služijo ljudem za blagostan. V cerkvi lahko ljudje stanujajo za silo po en dan ali dva, nikakor pa ne morejo postati cerkev trajna bivališča ljudi.

Duhovnik imajo tudi svoje mnenje in tej akciji. Oni menijo, da se cerkev slaba zamenja za stanovanja in taka akcija podpira le profitarske hišne posestnike.

"Če so v mestu take razmere, da profitariji lahko z izsiljevanimi metodami pripravijo ljudstvo ob domovem, tedaj morajo mestni uradniki nekaj ukreniti," je rekel rev. Samuel Shulman, ki je komentiral ljudsko presejanje v cerkvi. "Če cerkev odpro svoja vrata gostačem, tedaj igrajo v roke stanarskih profitarjem.

Taka je zdaj situacija v New Yorku. Ljudstvo bo prebivalo v cerkvah, barakah in šotorih; profitariji se smejejo v post in pohrano visoko stanarinu, ki je oderuška.

Čeprav mestne kapacitete govore, da se profitariji lahko z izsiljevanimi metodami pripravijo ljudstvo ob domovem, tedaj morajo mestni uradniki se sedaj zgražajo nad vprizorjenimi napadi na mire zborovalce.

Subalterni uradniki v vojnem departmaju soglašajo, da se kaznuje vsak vojak, ki razdira mire shode in hoče s silo usiliti zborovalcem svoje prepršanje.

RAZBURJENOST RADI DO GODKOV NA 1. MAJA.

V političnih krogih disputirajo napade na zborovalce na 1. maja.

ZAKAJ JE BILO V ANGLIJI MIRNO?

Washington, D. C. — Napadi na zborovalce na prvega maja in razni nemiri in pretepi, ki so se vršili omenjene dane, so napravili na tukajšnje politične krogte, tako da razpravljajo o njih. Nekateri nazadnjaki se sicer veseli, da so bili razbiti socialistični shodi in pohodi, toda boje se, da nadaljevanje takih napadov lahko končno povzroči resne protinapade, katerim bodo izpostavljeni tudi prominentne in bogate družine. Širideset odstotkov od družinskih dohodkov gre za živila. Za oblek gre 15 odstotkov, stanarino okoli 14 odstotkov in za svitlobo pet odstotkov. Ta proračun je objavil delavski department na podlagi dognanih faktov.

Kako visok je družinski proračun, dokazuje preiskava, ki je bila uvedena pri pet-sto osemajstih družinah v New Yorku.

Povprečno pride na vsako družino 4.9 oseb in stroški so slediči: Živila ..... \$ 640.92 Oblike ..... 253.68 Stanarina ..... 214.62 Kurjava in luč ..... 64.30 Pohištvo ..... 51.35 Razni troški 284.35

Skupaj ..... \$ 1,508.92

Ta tablica pokazuje najnujnejše potrebskine, če pa pristejejo se druge potrebskine, je jasno, da družina ne more izhajati, če nima na leto \$2,500 dohodka.

Preiskava je dalje dokazala, da so družine, ki so jih obiskali vladni preiskovalci, prihranile povprečno na leto le \$30.67.

Pravijo, da so številke najboljši dokazi, ki se ne da utajiti, ker številke ne lažejo. Po tem doprišenem dokazu potrebuje družina, ki stoji iz male manj kot pet oseb, na leto dva tisoč pet sto delarjev, da se poštepo prehrani in ne tripli pomanjkuje. Družina s takimi dohodki ne more maliti prihranke, kar nam zoper govorje številke, ki so jih sestavili vladni uradniki.

Ko delavških družin pa ima take dohodke? Takih družin je prav malo, ker je malo delavcev, ki številke ne lažejo. Po tem doprišenem dokazu potrebuje družina, ki stoji iz male manj kot pet oseb, na leto dva tisoč pet sto delarjev, da se poštepo prehrani in ne tripli pomanjkuje. Družina s takimi dohodki ne more maliti prihranke, kar nam zoper govorje številke, ki so jih sestavili vladni uradniki.

Subalterni uradniki v vojnem departmaju soglašajo, da se kaznuje vsak vojak, ki razdira mire shode in hoče s silo usiliti zborovalcem svoje prepršanje.

New York, N. Y. — Dr. George W. Krehwey, ravnatelj zvezne službe za posredovanje dela, vidi, da bo položaj slab še skozi dva do treh mesecov ne le v New Yorku, ampak splošno v Združenih državah.

Po njegovem mnenju se položaj ne zboljka do jeseni, ali še celo do zime. On meni, da se podjetniki do tega časa pripravijo za prodajko izvozne blage. V zadnjih tednih je nastalo nekakšno ravnovesje v industrijah. Po Krehweyjevih besedah to pomenuje, da se preje odpustijo več delavcev vsake teden, kot so jih sprejeli v delo zdaj pa podjetniki nastavijo več delavcev vsake teden, kot jih odpuste. Dr. Krehwey meni, da je tudi delavci, ki ne misijo tako daleč, da bi pretresli to vprašanje. Sami ne trpe pomanjkanja, upogleda v socialne razmere nimajo, zakonov, ki učinkujejo v gospodarstvu človeške družbe ne pozna, in tako vpijejo kar tjevidan, da je treba znižati delavške meze. To je edina modrost, ki jo znajo povedati. Ali tako modrovanje ne diri, ker je brez vsake podlage. Kajti številke, ki jih je obelodnili predstavniki, priporočili se pa pojavijo v pravljicah, kjer so se znižali delavške meze. To je zelo nujno.

Odrasli otroci potrebujejo boljšo in dražjo obliko, pa tudi njihov potrebe so večje kot malih otrok. Če delavščevi otroci delajo, lahko delavcev ravno toliko misli na prihranke, kot da so otroci majhni. Zaslužek otrok gre za potrebe otrok.

V tem času splošne draginje slišimo veliko govoriti, da je treba znižati cene raznih produktov. Pri takih priporočilih se pa pojavi vpršanje, kako naj delavce izhajajo v prehrani svojo družino, če se zniža meza, ko ne more izhajati s sedanjim mezdou, o kateri nekateri podjetniki kriče, da je visoka. Seveda, tisti, ki priporočajo, naj se zniža delavška meza, ne misijo tako daleč, da bi pretresli to vprašanje. Sami ne trpe socialne razmere nimajo, zakonov, ki učinkujejo v gospodarstvu človeške družbe ne pozna, in tako vpijejo kar tjevidan, da je treba znižati delavške meze. To je edina modrost, ki jo znajo povedati. Ali tako modrovanje ne diri, ker je brez vsake podlage. Kajti številke, ki jih je obelodnili predstavniki, priporočili se pa pojavijo v pravljicah, kjer so se znižali delavške meze. To je zelo nujno.

STEPANSON PRIPOROČA

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglašev po dogovoru. Kokopini so ne vradejo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$4.00 na leto; \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vas, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepjanju n. pr. (April 15-19) poleg vsega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnem poteka naročnina. Ponovito jo pravljeno, da se vam ne ustavi list.

VZROKI ZA NARAŠČANJE ZLOČINOV SO V SOCIALNIH RAZMERAH.

Skoraj vsaki dan slišimo stokanje meščanskih filij, ki preiskuje vzroke zločinov, da pronajde sredstva za omejitev hudodelstva. V tako komisijo so navadno imenovani ljudje, ki imajo najmanj zmožnosti za ta posel, ki niso nikdar študirali socialnih razmer in se resno potrudili, da spoznajo prave vzroke za množenje zločinov. In po dokončanem delu pride komisija s takimi priporočili na dan, da bi se jih sramoval vsak navaden policijski, ker se zaveda, da ne prinesejo uspeha.

Taka komisija je bila izvoljena tudi v Chicagu od trgovske zveze. In njena priporočila za omejitev zločinov? Aretira naj se vsak vagabund ali potepuh.

K temu je policijski načelnik dodal, da pojde policija še dalje in bo aretirala vsakega, ki je bil kedaj zaprt radi zločina, če bo brez dela.

Če bodo gospodje na ta način odpravljali zločine, bomo seveda morali zgraditi še nekaj ječ, ampak število zločinov se ne bo znižalo, ker bodo ostale razmere in faktorji, ki delajo zločince.

Hudelstva se ne množe le v Chicagu, ampak naraščajo v vseh velikih ameriških mestih, ker so vzroki za pomnožitev hudodelcev povsod enaki. Nimamo pri roki statističnih podatkov, da bi to svojo trditev dokazali, ali dnevniki poročajo vsaki dan o novih zločinih, dasiravno ne priobčijo vseh, ki se zgode v velikih mestih. Posebno se pa množi število mladih ljudi, obsojenih radi hudodelstva. Človeška družba, pravzaprav država mora spoznati prej ali, da ji preti pogin vsled naraščajočih hudodelstev, če ne odpravijo globoki vzroki, ki povzročajo zločine.

Največji vzroki za množitev mladih hudodelcev so v zanemarjenju mladine. In to zanemarjenje mladine je treba odpraviti. To se da izvršiti brez prisilnih delavnin in ječ za mladino, v katerih se mladina bolj pokvari, kot poboljša.

Mladina postane zanemarjena, če otroci nimajo staršev ali če so prepričeni sami sebi, da so po ves dan na ulici brez nadzorstva. Ce morata oče in mati na delo, je otrokovo igrišče cesta, se več, cesta postane njegov dom. V veliki nevarnosti se nahajajo nezakonski otroci, ker se nihče ne briga za njih vzgojo, posebno če je mati siromašna delavka, ki mora od zore do mraka trdo delati za košček kruha zase in svojega otroka.

In če pogledamo še globlje, kaj je vzrok zanemarjenosti mladine, vidimo, da je glavni krivec poleg zanemarjenega nadzorstva **socialna beda**; torej je krivda v današnjih socialnih razmerah.

Če hocemo znižati število zločinov, moramo delati z vsemi svojimi močmi za zboljšanje današnjih socialnih razmer. Zaradiči potepuhov ne bomo zboljšali socialnih razmer, ampak skrbeti moramo, da ustvarimo take razmere, da bo vsaka družina imela ekzistencna sredstva.

Za otroke, ki nimajo staršev, je treba, da skrbi država in jih odda v vzgojo ljudem, ki znajo vzbujati mladino ne s strogi kaznimi, ampak s podučnimi besedami, da otroci ljubijo svoje vzgojitelje kot svoje starše. Ce se država zavzame za take otroke in sprejme modre postave za varstvo mladine, potem je upati, da se število hudodelstev zmanjša, storjen je korak k napredku.

Angleška demokracija. — Porocila iz Anglije govore, da so se prvomajske demonstracije izvršile mirno. V Londonu in po drugih mestih so bile manifestacije in socialisti so imeli shode in obhode, toda vse je izpadlo mirno. Nobenih porocič ni o krvolitju, kakor je bilo v Parizu in mnogih ameriških mestih. Zakaj? Angleška policija ni delala nobenih provokacij! Na Angleškem je še precej svobode in demokracije, katerih silno manjka drugod in tudi v Ameriki.

MIROVNA POGODBA.

(Nadaljevanje s 1. strani.)
verno od reke Menec in nad internacionaliziranim ozemljem o-krog Gdanskega (Danziga) v obsegu 728 kvadratnih milij, daje izgubi suverenost nad dolino Saar v obsegu 738 kvadratnih milij med zapadno mejo Bavarske in južno-vzhodnim koncem Luksemburga. Internationalizirana pokrajina o-krog Danziga obsega ozemlje med reko Nogat in Vislo. Prebivalstvo južnovzhodne tretjine Prusije in v krajih ob Visli, 3785 kvadratnih milij, naj s plebiscitem odloči, kam hoče spadati; ravno tako naj odloči prebivalstvo v delu Šlezviga, ki obsega 2787 štirijih milij.

BELGIJA. — Nemčija mora odobriti razveljavljanje pogodb z Belgijo iz leta 1839, ki so ji janšča nevratnost in odobriti mora vse nove pogodbe, s katerimi zaveznike in pridružene države nadomestijo stare. Pripoznavati mora popolno suverenost Belgije nad spornim ozemljem in Moresnetu in nad delom pruskega Moresneta in se odreči vsem pravicem v prid Belgije do okrožja Eupen in Malmedy. Prebivalci v teh krajih imajo tekom šestih mesecov pravico do protesta vsled promene njihove vlade, toda zadnji odlok ima ligi narodov, ki bo uredila v podrobnostih meje in druge regulacije, kar se tiče teh krajev.

LUXEMBURG. — Nemčija prekliče vse pogodbe z veliko vojvodino Luksemburško in priznati mora, da Luksemburg ni več del nemške carinske zveze; odreči se mora vsem pravicem do ondotnih železnic, priznati, da Luksemburška ni več neutralna in podvrga se mora vsem določbam, ki jih sklenejo zavezniške in pridružene države z ozirom na to deželo.

LEVI BREG RENE. — Kakor je določeno v militarističnih kavalzulah pogodbe ne sme Nemčija imeti vlogo nobenih trdnjav niti vojaških čet v pasu 50 kilometrov vzhodno od reke Rene; v tem pasu se ne smejo vrstiti nobeni vojaški manevri niti nobena mobilizacija. Ako Nemčija prekriva ter terokoli teh določb, se bo kršitev smatrала za "vojni akt" proti državam, s katerimi je podpisala.

ALZACIJA IN LORENA. — Nemčija prizna, da je storila Franciji krivico leta 1871, ko je anektirala Alzacijsko in Lorensko in zdaj povrnil Franciji obe deželi z ravno tistimi mejamimi kot so bile leta 1871. Obe deželi morata biti prosti javnih dolgov in dneva podpisane premirje. Nato je podrobno določeno, kdo ima takoj pravico do francoskega državljanstva in kdo si lahko pridobi državljanstvo v treh letih. Med zadnje spadajo Nemci. Vsi javni in privatni poset bivših nemških vladarjev v Alzacijski in Lorenski postane poseti Franciji brez kreditov ali plačila. Francija vzame nemške železnice in vse koncesije glede tramvajev ter mostov, na Reni, katere mora oskrbovati. Vsi tovarniški izdelki v Alzacijski in Lorenski se pošiljajo bodočih pet let v Nemčijo karne prosto in teksilnih izdelki iz Nemčije se importirajo v Alzacijsko in Lorensko tudi karne prosto. Pristava Kehae in Strasbourg ob Reni prideta pod francosko upravo za dobro sedem let, ki se lahko podaljša na deset let. — Lastniške pravice v obliki lukah so vzajemno zavarovane. Trgovske pogodbe med Alzacijskim in Nemčijo ostanejo v veljavni, toda Francija jih sme vsak čas razveljaviti v interesu javnosti; prejanji sodni odloki ostanejo veljavni, kjer se ne krijejo z interesom javnosti. Vse politične obsojbe tekmo vojne so razveljavljene in Nemčija mora povrniti demarne globe ravno tako, kakor v drugih krajih zavezniškega teritorija.

(Dalje prihodnjih)

ZAMOREC UBIT PO VROČEM BOJU.

Plano, Tex. — Zamorec Tom Endrey se je zabarikadiral v svoji hiši in se uspešno obrnil skozi ure zdržani policijski sili, dokler se ni smrtno zalet zgrudil na tla. V tem boju je zamorec ranil devet oseb, ena oseba je smrtno ranjena.

Embrey je bil obtožen, da je hotel umoriti svojo ženo. Bal se je, če se poda, da ga učenja državljega učenja ne učenja v linščini. Ta striga je tako učenjeval manj, da se je zabarikadiral v svoji hiši in branil, dokler je šlo.

PROSVETA. — Porocila iz Anglije govore, da so se prvomajske demonstracije izvršile mirno. V Londonu in po drugih mestih so bile manifestacije in socialisti so imeli shode in obhode, toda vse je izpadlo mirno. Nobenih porocič ni o krvolitju, kakor je bilo v Parizu in mnogih ameriških mestih. Zakaj? Angleška policija ni delala nobenih provokacij! Na Angleškem je še precej svobode in demokracije, katerih silno manjka drugod in tudi v Ameriki.

DOPISI.

POZIV NA SEJO.

MILWAUKEE, WIS. — Tem potom pozivljam vse zavedne Slovence, katerim je le še količaj mar svoboda in prostost naših rojakov v starem kraju, da se udeleže polnoštivilno seje okrajne organizacije št. 4. JRZ, katera se vrši v nedeljo dne 11. maja t. l. dopoldan ob deveti uri v Iliria dvorani.

Na tej seji imamo veliko zelo važnih točk na dnevnem redu in radi tega je želeti, da se udeleže vsi člani te okrajne organizacije in nečlani, sploh vsi Slovenci. Rojaki, ne bodimo bojevnik de-mokracije samo na jeziku ampak tudi v srcu in pri našem delovanju. Delajmo z vsemi močmi za uresničenje prave ljudske in narodne svobode.

Za okrajno org. št. 4. JRZ
Franč Puncer.

Opomba ured. — Za četrtekovo številko prejeli prepozno.

WAUKEGAN, ILL. — Tem potom pozivljam vse zavedne Slovence, kateri imate le še količaj čuta za svoje rojake v staro domovini, da se udeleže polnoštivilno prihodne redne seje okrajne organizacije JRZ št. 14 v S. N. domu v nedeljo 11. maja t. l. ob deveti uri dopoldne.

Slovenci, pozivljam vas, da se udeležite te seje in na ta način pokažite, da vaše srce še čuti z rojaki v starem kraju, ki so v nevarnosti, da so zopet zasužnjeni od imperialistične in grabežljive politike aneksistov. Ves slovenski narod se nahaja v najboljkraticnem položaju.

Tajnik.

Chicago, Ill. — Poročati želim, da se vrši v nedeljo 11. maja ob 2. uri popoldan velik javen shod v veliki dvorani Plzenskega Sokola na Ashland Ave., blizu 18. ceste. Ta shod priredi okrožna organizacija Jugoslovenskega Republiškega Združenja.

Na tem protestnem shodu bodo nastopili najboljši slovenski in hrvaški gosporniki, ki bodo občinstvu pojasnili sedanjih položaj v starem kraju. Vsak čakaški rojak je veden, da vprašajo za vsako še takoj slabo plučano delo, samo da se borno prežive.

Pripravljeni so, da se vrši v to organizacijo. Sedaj se vrše taki shodi zelo pogosto in vedno več in več delavev pristopata v to organizacijo. Shodi se vrše v veliki dvorani "Slov. nar. dom", ker je to edina velika dvorana v Waukeganu. Shodi se vrše vsaki četrtek zvečer. Velika dvorana je vedno nabito polna in ne bo dolgo, ko bodo vsi delavev organizirani v tej organizaciji, kajti delavev se vedno bolj zavedajo.

Razumno je, da družba pošilja svoje ogledu na tak shode, kateri potem vse poročajo, kako stvar obstoji in kdo je najbolj a-gilen. Ti ogledu so navadno preddelavev, kateri pozajmo vsak svoje ljudi, vsi pa vse in tako potem poročajo o vsem družbenim vodjem.

Na ta način je družba dobro pončena o celi stvari in tudi skuša preprečiti organiziranje delavev. Toda uspeha nima in ga tudi ne bo imela, aко bo delavstvo solidarno in zvest svojim načelom. Kar se splošno upa, da bo.

Primanjuje jim pa pravih delavskih voditeljev in dobrega delavške časopisja. Posebno še zadnjega. Splošno primanjuje v Združenih državah pravil delavški časopisov, kateri bi v resnici zagovarjali delavsko intereso in to v pametem in premišljenem smislu, ne pa v kričavi obliki, kar se splošno skoduje splošnemu delavstvu.

V tukšnji naselbini imamo dva angleška časopisa, katera pa pišejo tako, kakov je večer "American Steel & Wire Co.", ker sta popoloma odvisna od družbe. Radi tega bi bilo bolje, da bi jih ne bilo.

Ta dva časopisa se pravlahko kosata v nesramnem zavijanju o pravem delavskem položaju z drugimi velemestničkimi časopisima, kateri le blatio in zasramujejo delavev, kot največje zločince, aki to zahtevajo zboljšanje svojega položaja.

Razumno je, da se vzdruži delavev, kateri se navadno upa, da bo.

Razumno je, da družba pošilja liste, da ne morejo biti spoporni za razredni boj, ker ne uvidejo razmer in jih ne morejo pomiriti, v kakerških se nahajajo. In radi tega so delavev, kateri čitajo take časopise, tudi najnezavednejši, kolikor se tiče delavškega vprašanja.

Poleg tega pa primanjuje vse delavev v Waukeganu in North Chieangu in seveda v prvi vrsti delavev vposlene pri "American Steel & Wire Co.", ker ta družba lastuje največje tovarne v teh dveh mestih in je tudi največ delavev vposlenih pri tej družbi. Splošno je že znano, da te tovarne odločajo o delavških razmerah. Ako tovarne "American Steel & Wire Co." obratujejo s polno paro, se v splošnem govorju, da so delavške razmere v Waukeganu in North Chieangu dobre. Ako pa slednje počivajo s svojim obronom, potem pa pravimo, da so delavške razmere slabe.

Ta družba lastuje sorazmerno več tovarn in ima vposlenih več delavev, kot vse ostale družbe. Radi tega takoreč vzdružuje: da družba obe mesti, Waukegan in North Chieang, kar se ona tudi zaveda. Ona odloča istotko v potišenem gibanju v teh mestih, kar se tudi udeleže. In teh se tudi takoj ne primanjkuje. To se pri vsem tem je pa dobro, da se tudi udeleže.

Poslužuje se stare taktike velenpodjetnikov, da vedno gleda, da so delavev pravi mezdni sužnji. Kakor hitro čuti, da ima kak delavev nekoliko centov pristreljanih, takoj mu da "neprostovoljne počitnice za nedoloden čas" in na ta način takoreč prisili delavev, da ostane v tej naselbini, ker ne kaže iti drugam za delom, ker ne ve, ali drugim primerni za sinček in delo ali ne. Kajti vedno se ubijabuje, ja drugi teden bo

JUGOSLOVANSKO REPUBLIČANSKO ZDRAŽENJE

Izvrsni odbor:
August Aučin, Mary Aučin, Juraj Bošnjak, Filip Godina, Frank Kerje, Martin V. Konda, Etbin Kristan, Juraj Kukovac, Tomo Leković, Chas. Mistaković, Matt Pogorelc, Janko N. Rogelj, Wm. Russ, Nikola Štakelj, Anton J. Terbovec, Jože Zavertnik.

Nadzorni Odbor:
Ivan Krešić, J. Kvartič, Joško Ovčar.

Finančni Odbor:
Filip Godina, J. Kukovac, A. J. Terbovec, Jože Zavertnik.

Tiskovni Odbor:
Etbin Kristan, Frank Kerje, G. Mistaković, Jože Zavertnik.

Glavni urad:
A. J.

